

تحلیل محتوای پوشش رسانه‌ای فساد در فوتبال ایران: مطالعه موردی برنامه تلویزیونی ۹۰

مینا ملائی^{۱*}، امین سلیمی^۲

۱. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان

تاریخ پذیرش: (۱۳۹۸/۰۸/۱۷)

تاریخ ارسال: (۱۳۹۸/۰۷/۱۶)

Content Analysis of Media Coverage of Corruption in Iran's Football: Case Study of TV Program 90

Mina Mallaei^{1*}, Amin Salimi²

1- Assistant Professor of Sport Management, University of Guilan

2- M.A Student of Sport Management, University of Guilan

Received: (2019/10/08)

Accepted: (2019/11/08)

چکیده

Abstract

The purpose of this study was to investigate media coverage of corruption in football and its content analysis. The research method was applied in terms of quality strategy in terms of content analysis. Accordingly, television program 90 was selected as the research sample in the 2017-18 season. The content of this program's items over the 10 months included 612 items during 36 programs. To extract the research data, corruption-related and immoral items were first identified and their content assessed for relevance to the research topic. The content of 40 approved items was then reviewed and the original codes were extracted and categorized into 7 categories of Immoral behavior of fans, superstition promotion, corruption in management, fixers, betting, match-fixing and corruption caused by non-athletes. In general, the media and the media companions are one of the most powerful tools for controlling corruption in various social contexts, especially sport. Given the popularity of radio and television over print and sometimes online media, Islamic Republic of Iran Broadcasting by developing and producing more critical and analytical programs, can be effective in preventing corruption and abuse in sports, especially in football as a popular and monetized sport.

Keywords: Corruption in Sport, Media Coverage, TV Program, Content Analysis

هدف از این پژوهش بررسی پوشش رسانه‌ای فساد در فوتبال و تحلیل محتوای آن بود. روش تحقیق این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر استراتژی کیفی بود که به صورت تحلیل محتوا انجام شد. بر این اساس برنامه تلویزیونی ۹۰ در فصل ۹۸-۱۳۹۷ به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. محتوای آیتم‌های این برنامه، طی ۱۰ ماه شامل ۶۱۲ آیتم در طول ۳۶ برنامه بود. برای استخراج داده‌های پژوهش، ابتدا آیتم‌های مرتبط با فساد و موارد غیراخلاقی در ورزش شناسایی شدند و محتوای آنها برای مرتبط بودن با موضوع پژوهش مورد ارزیابی اولیه قرار گرفت. سپس محتوای ۴۰ آیتم تأیید شده، مورد بررسی قرار گرفتند و کدهای اولیه استخراج و در قالب هفت مقوله رفتار غیراخلاقی هواداران، ترویج خرافات، فساد در مدیریت، دلالت، شرط‌بندی، تبانی و فساد مالی ناشی از حضور افراد غیرورزشی دسته‌بندی شدند. به طور کلی، رسانه‌ها و اصحاب رسانه یکی از ابزارهای کنترلی قوی در بحث کنترل فساد در حوزه‌های مختلف اجتماعی و به ویژه ورزش محسوب می‌شود. با توجه به پرمخاطب بودن رادیو و تلویزیون نسبت به رسانه‌های چاپی و گاهاً برخلاف صدا و سیما با ساخت و تهیه برنامه‌های انتقادی و تحلیلی بیشتر می‌تواند گام‌های مؤثری در پیشگیری از فساد و تخلف در ورزش و به ویژه رشته پرطرفدار و درآمدزای فوتبال داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: فساد در ورزش، پوشش رسانه‌ای، برنامه تلویزیونی، تحلیل محتوا

*Corresponding Author: Mina Mallaei

Email: m8mallaei@yahoo.com

* نویسنده مسئول: مینا ملائی

پست الکترونیک: m8mallaei@yahoo.com

مقدمه

کلی، فساد در فوتبال ممکن است گسترهٔ بسیاری از جرم‌ها و انحراف‌ها را در برگیرد؛ با توجه به شرایط حاکم بر این ورزش، فساد مالی مدیران و رؤسای سازمان‌های نظارتی، فساد اخلاقی بازیکنان و مربیان در سطح باشگاه‌ها، فساد اداری کارمندان در سطح امور مربوط به سامانه‌های اداری و همچنین فساد مدیریتی در حوزه مدیریت خرد و کلان فوتبال، سوءاستفاده از قدرت در چارچوب ساختاری درون‌سازمانی و برون‌سازمانی (بدین شکل که افراد در رأس قدرت با نفوذ در شبکه‌های مدیریتی فوتبال روند امور را به سود خود رقم می‌زنند)، تبانی، شرط‌بندی و حتی پرخاشگری و برهم زدن جریان یک رقابت از جمله انواع فسادهایی هستند که شیوع بیشتری دارند.

ورزش فوتبال یکی از پرمخاطب‌ترین و پرتعدادترین ورزش‌های حال حاضر دنیا است و همچنین در کشور ما طرفداران زیادی را به خود می‌بیند. ورزش فوتبال نیز از فساد مبرا نیست و انواع فساد را در بدنه خود می‌بیند و از این بابت متحمل مشکلات زیادی نیز می‌گردد. آنچه مسلم است، امروزه فساد و شکل‌های مختلف آن در فوتبال کشور دیده می‌شود و تأثیرات بسیار زیادی را نیز بر بدنه فوتبال کشور به جای گذاشته است و عدم عزم جدی برای مقابله با آن نگرانی‌های زیادی را به همراه داشته است. نجفی کلوری، گودرزی، فراهانی و اسماعیلی بیدهندی (۲۰۱۲) معتقدند از آنجایی که فوتبال موتور محرک ورزش کشور است، توجه به مقوله فساد و کج‌روی در این رشته ضروری می‌باشد. فساد در ورزش، به خصوص در فوتبال، مانعی بزرگ و سد راه کارآیی و اثربخشی این ورزش است؛ زیرا ورزش فوتبال پرتعدادترین و پرمخاطب‌ترین فعالیت و رشتهٔ ورزشی به شمار می‌آید و با کنترل فساد در این ورزش می‌توان از شیوع حوادث تلخ و تأسفاتبار چه در عرصه ملی و چه در عرصهٔ بین‌المللی جلوگیری کرد (زارع و همکاران، ۲۰۱۶). بدیهی است عدم جلوگیری از گسترش فساد در فوتبال عواقبی نیز به همراه دارد که از آن جمله می‌توان به سلطهٔ سرمایه‌داری در فوتبال، نقض و کم رنگ شدن فلسفه ورزشی یعنی رقابت سالم و جوانمردانه، لطمه به شهرت و خوشنامی سازمان‌ها و باشگاه‌ها، ورزشکاران و افراد درگیر در فوتبال، نقص شایسته سالاری، کاهش انگیزه کارکنان و افراد فعال در این رشته و ورزشکاران تازه‌کار، از دست رفتن هواداران، تماشاگران، بینندگان تلویزیونی و در نتیجه از دست رفتن حمایت حامیان مالی و مقامات مدنی اشاره کرد (مایینگ، ۲۰۰۵). در یکی از

مسئلهٔ بسیار مهمی که در سال‌های اخیر تا به حال رشد چشمگیری در سازمان‌های ورزشی و به خصوص ورزش فوتبال کشور داشته، فساد است؛ موضوعی که در هر زمان سوژه کارشناسان ورزشی، اهالی رسانه و همچنین هواداران ورزشی بوده است. به طوریکه سازمان‌های ورزشی در بخش‌های مختلف انواع فساد را به وضوح در خود می‌بینند و بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه آن را عاملی برای عدم پیشرفت ورزش کشور معرفی می‌کنند. مایینگ^۱ (۲۰۰۸) فساد ورزشی را آن رفتارهایی می‌داند که ورزشکاران عامدانه اعمالی را که به طور معمول برای دستیابی به سطوح بالای عملکرد و برای برنده شدن در رقابت ورزشی نیاز است را انجام نداده و به جای آن به طور عمدی به دیگران اجازه برنده شدن را می‌دهد یا رفتارهایی که توسط مقامات ورزشی انجام می‌شود و به صورت آگاهانه وظایف اختصاصی خود را به شیوه‌ای متفاوت با ارزش‌ها و اهداف اخلاقی باشگاه، انجمن، ورزش‌های رقابتی و به طور کلی کل جامعه مربوطه انجام می‌دهند. گورس و چادویک^۲ (۲۰۱۰) در تعریف فساد در ورزش بیان کردند که فساد در ورزش شامل هرگونه فعالیت غیرقانونی یا غیر اخلاقی است که به صورت عمدی نتیجه مسابقه ورزشی را به سود یک تیم یا گروه منحرف می‌سازد. با توجه به تنوع زیاد فعالیت‌ها در حوزهٔ ورزش، موارد زیادی از فساد را نیز می‌توان مشاهده کرد که برای به دست آوردن نتیجه مطلوب اتفاق می‌افتند (گورس و چادویک، ۲۰۱۰؛ بنیفیس، لاکاریره، ورچورن و تویلون^۳، ۲۰۱۲).

مایینگ (۲۰۰۵) طی تحقیقی انواع فسادهای انجام شده در ورزش (در سازمان‌ها، تیم‌ها، داوران و...) را بررسی و ذکر کردند که با مرور زمان فسادهای انجام گرفته و به ثبت رسیده در ورزش، روند روبه‌رشدی را در فساد سازمان‌های ورزشی در بین مدیران و کارکنان سازمان‌ها و فدراسیون‌های ورزشی می‌توان مشاهده کرد. به نظر او فسادهای انجام گرفته در ورزش را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: ۱- تبانی و فساد در مورد نتیجه رقابت (فساد رقابتی) ۲- تصمیمات و اعمال غیرقانونی افراد و مسئولان ورزشی (فساد مدیریتی). به طور

1. Maennig
2. Gorse & Chadwick
3. Boniface, Lacarriere, Verschuuren, & Tuailon

فساد پرداخته است. هن^۴ (۲۰۱۵) به بررسی چالش‌ها و شفافیت فساد در این فدراسیون‌های ورزشی پرداخت و برای کاهش فساد، تمرکز بر راه‌هایی برای جلوگیری از تخلف در آینده، تشویق اعمال افشای اسرار و مجازات فساد و نظارت عده بیشتری را پیشنهاد کرد. دوستی، طاهری و درویشی (۲۰۱۸) نیز فساد در فوتبال رن بیست و یکم را بررسی کردند و نشان دادند در این قرن نیز فساد در فوتبال اروپا همانند گذشته رایج است. بازیکنان و مسئولان فوتبال طبق مقررات ضد فساد از وظایف خود مانند گزارش کردن رویکردهای نادرست آگاه هستند، اما اهمیت چندانیه به آن نمی‌دهند.

راه‌های زیادی برای مبارزه با فساد و دور کردن آن از ورزش وجود دارد؛ یکی از این راه‌ها رسانه‌های جمعی هستند که با به تصویر کشیدن و آگاه‌سازی بخش‌های مختلف فساد، به گونه‌ای سبب فاش ساختن و جلوگیری و یا حداقل کاهش آن در سازمان‌های ورزشی و همچنین در ورزش فوتبال می‌شوند. در واقع، استفاده از رسانه‌های جمعی را می‌توان جزء مهم‌ترین راهبردها در کنترل فساد در ورزش دانست، زیرا رسانه‌های جمعی ظرفیت دسترسی و تأثیرگذاری بر همه افراد را به طور همزمان دارند و می‌توانند بر رفتارهای فردی و ارزش‌های جامعه تأثیر بگذارند (زارع و همکاران، ۲۰۱۶). رسانه‌های جمعی شامل کلیه مراکز اطلاع‌رسانی به آحاد مردم مانند صداوسیما، روزنامه‌ها، مجلات اطلاع‌رسانی و علمی و سایت‌های اینترنتی می‌باشد (گیورریان، ۲۰۱۱).

آنچه که امروزه بیشتر از هرچیز نمود یافته است، وجود رسانه‌های زیاد و متنوع جمعی است که هر کدام به نوع خود می‌تواند قدمی مثبت در جهت جلوگیری از فساد در فوتبال بردارد. برنامه‌های متنوع ورزشی به خصوص فوتبال، روزنامه‌های ورزشی و همچنین سایت‌های پرمخاطب ورزشی می‌توانند به گونه‌های مختلف به آن بپردازند. اما از این میان، یکی از مهم‌ترین و پرمخاطب‌ترین برنامه‌های تلویزیونی در حوزه فوتبال، برنامه نود بود که بیش از ده سال مباحث فنی، موضوعات جنجالی، حواشی و تمامی حوادث و رویدادهای فوتبال کشور را مورد پوشش قرار می‌داد و به اطلاع عموم می‌رسانید. با توجه به نقش پررنگ این برنامه در آگاهی‌رسانی و پوشش خبری مسائل روز فوتبال کشور و نقش شفاف‌سازی از طریق رسانه‌ها در پیشگیری از فساد، در این مطالعه تلاش

پژوهش‌های داخلی انجام شده در زمینه فساد در فوتبال، خبیری (۲۰۰۳) مسائل غیر اخلاقی رایج در فوتبال کشور مانند تبانی با داور برای رسیدن به پیروزی، مقاومت در برابر رأی داوران و استفاده از دوپینگ را بررسی کرد. نجفی و همکاران (۲۰۱۲) نیز در بررسی عوامل مؤثر بر بروز فساد اداری در فدراسیون فوتبال نشان دادند که عوامل فرهنگی بیشترین نقش را در بروز در گسترش فساد اداری دارند و در بین روش‌های مختلف کنترل فساد اداری نیز خصوص‌سازی به عنوان مهم‌ترین روش کنترل شناخته شد. رزاقی و همکاران (۲۰۱۴) ابعاد مؤثر در فساد اداری در فوتبال را به ترتیب اولویت، عوامل اقتصادی، فرهنگی، ویژگی‌های کارکنان و قوانین و مقررات معرفی کردند. زارع و همکاران (۲۰۱۶) نیز تأثیر رسانه‌های جمعی بر کنترل فساد در فوتبال را بررسی کردند و نشان دادند رسانه‌های جمعی با ارتقای شفافیت رویه‌ها، نقش چشمگیری در کنترل فساد در این ورزش دارند. شفیع و افروزه (۲۰۱۸) نیز در شناسایی و تبیین مؤلفه‌های مؤثر در بروز فساد در فوتبال ایران نشان داد که متغیرهای مدیریتی-اداری و آموزشی-تربیتی بیشترین تأثیر را در همه ابعاد داشتند. یوسفی و ناصری (۲۰۱۹) با استفاده از مدل TASP فعالیت‌های مفسدانه در ورزش ایران را تحلیل کردند. در این پژوهش مشخص شد ورزش فوتبال با ۹۳۳ مورد گزارش در رسانه‌ها در زمینه دوپینگ، دلالی، تبانی، رانت سیاسیون در ورزش، فساد مدارس فوتبال، صغر سنی، جادوگری، تراجنسی‌ها، کارت پایان خدمت جعلی، تخلف و اخاذی، فساد اخلاقی و شرط‌بندی، بیشترین وقوع فعالیت مفسدانه را داشته است. همچنین در پژوهش‌های خارج از کشور هیل^۱ (۲۰۰۸) در بررسی تبانی، فوتبال و تخلف سازمان‌یافته گزارش کرد که تبانی در همه رقابت‌های فوتبال صورت می‌گیرد و مدیریت سطح عالی فوتبال تمایل به پنهان آن دارد. فرست^۲ (۲۰۱۲) در پژوهش خود با عنوان (تهدید فوتبال با فساد شرط‌بندی) به افزایش روزافزون تغییرات معادلات بازی‌های فوتبال برای افزایش نقدینگی در شرط‌بندی‌ها در اروپا به ویژه در آسیا اشاره کرد. مسترس^۳ (۲۰۱۵) نیز به بررسی دقیق‌تر نوع خاص فساد در ورزش از جمله دوپینگ، تبانی و تجزیه و تحلیل و کنترل این نوع از

1. Hill
2. Forrest
3. Masters

محتوای آنها برای مرتبط بودن با موضوع پژوهش مورد ارزیابی اولیه قرار گرفت. سپس محتوای ۴۰ آیتم تأیید شده و برای استخراج کدهای اولیه مورد بررسی قرار گرفتند. سپس با توجه به محتوای کدهای مشخص شده مقوله‌های مرتبط در هفت دسته، طبقه‌بندی شدند.

یافته‌های پژوهش

محتوای بررسی شده در این پژوهش، در قالب هفت مقوله رفتار غیراخلاقی هواداران، ترویج خرافات، فساد در مدیریت، دلالی، شرط‌بندی، تبانی و فساد مالی ناشی از حضور افراد غیرورزشی دسته‌بندی شدند. در جدول (۱) مقوله‌ها، کدهای اولیه و نمونه‌ای از گزارشات برنامه ۹۰ که در قالب مصاحبه و گفتگو با بازیکنان، مربیان، کارشناسان، به طور صریح و روشن به مقوله مرتبط اشاره شده بود، آورده شده است.

شده است میزان پوشش رسانه‌ای این برنامه از موضوعات مرتبط با فساد در فوتبال بررسی گردد. در واقع، این سؤال وجود دارد که برنامه نود به عنوان یک برنامه رسانه‌ای پرمخاطب تا چه اندازه در اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی اشکال مختلف فساد و وجود آن در در فوتبال کشور نقش داشته است؟ و مقوله‌های مورد بررسی این برنامه در حوزه فساد شامل چه موضوعاتی بوده‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر استراتژی کیفی بود که به صورت تحلیل محتوا انجام شد. بر این اساس برنامه تلویزیونی تخصصی و پرمخاطب ۹۰ در فصل ۹۸-۱۳۹۷ به منظور بررسی و به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. محتوای آیتم‌های این برنامه، طی ۱۰ ماه شامل ۳۶ برنامه با میانگین زمانی دو ساعت و ۳۰ دقیقه بود. به طور متوسط ۱۷ آیتم در هفته و ۶۱۲ آیتم در طول ۳۶ برنامه پخش شد. برای استخراج داده‌های پژوهش، ابتدا آیتم‌های مرتبط با فساد و موارد غیراخلاقی در ورزش شناسایی شدند و

جدول ۱- مقوله‌ها، کدها و مصداق‌های مرتبط با فساد در فوتبال

Table 3-Categories, Codes and Instances Related to Corruption in Football

مقوله‌ها	کدهای اولیه	مصداق‌های ارائه شده در برنامه نود
رفیقانه کلامی هواداران	- فحاشی هواداران	محمدرضا جوادی یگانه (دکتر جامعه‌شناسی): من معتقدم چیزی که ما در فوتبال می‌بینیم
	- خشونت کلامی	میزان حرارت یا دماسنج جامعه ماست و همیشه نسبت به جامعه ما پنج درجه بیشتر
	- خشونت غیرکلامی	حرارت را نشان می‌دهد. اما رویه عادی یعنی ما خشونت و خشونت کلامی را و دیگران را
	- خشونت قومیتی	به هیچ انگاشتن در جامعه زیاد می‌بینیم. یعنی این نمونه زیاده و در فوتبال می‌شود
	- خانوادگی نبودن فضای ورزشگاه‌ها	بددهنی، در جامعه می‌شود آزار، کودک آزاری، حیوان آزاری...
		ما فرهنگ خوبی داریم اما یک جایی باید ببذیریم. ما یک زمانی می‌گفتیم تماشاگر نما اما
		آنها همین مردم هستند و وقتی می‌گوییم تماشاگر نما یعنی مشکل را متوجه نمی‌شویم. ما هزار صفت خوب داریم و دو صفت بد، باید صفات بد را ببذیریم. ما قبول داریم ساختار مقصره، سیستم مقصره، نبود امکانات مقصره اما ما حق نداریم به دیگران فحاشی کنیم.

- سحر و جادو
- طلسم کردن دروازه‌ها
- استفاده از جادوگران در فوتبال
- وردخوانی

گفتگو یکی از جادوگران در برنامه ۹۰: برای هر تیمی کار کنم نتیجه می‌گیریم. من برای خیلی از تیم‌ها در ایران کار کردم در اروپا و همچنین جام جهانی. وقتی یک بازی را کارشناسی کنم به شما هم تعداد گل و هم دقیقه گل را می‌گویم و قطعاً درست در می‌آید. در فصل قبل مسئولان تیم سیاه‌جامگان به من گفتند در بازی آخر در برابر تیم پرسپولیس کاری کن تا در لیگ بمانیم. کاری کردم که این تیم ته جدولی در برابر پرسپولیس پیروز شود و حتی گل و زمان گل را هم به آنها گفتم و در بازی همزمان کاری کردم که تیم صبا قم ببازد تا سیاه‌جامگان در لیگ بماند. و آنها مقدار ۱۰۰ میلیون به من پیشنهاد دادند و گفتم ۳۰ میلیون کافی است.

حتی بازی تیم ملی در برابر کره جنوبی را من باعث پیروزی ایران بودم و با مسئول روابط عمومی تیم ملی کار کردم.

من جادوگر نیستم، من کارشناس هستم و این علم است.

همچنین بازیکنان تیم سابق سایپا (هادی عقیلی، فرهاد خانگلی، حمید جعفری) در گفتگویی با برنامه نود به ماجرای جادوگری در این تیم پرداختند و جادوگری و اثرات مثبت آن را تأیید کردند.

- کیفیت پایین حریفان
- تدارکاتی تیم ملی فوتبال
- عدم رسیدگی به پرونده شکایت تیم‌ها
- عدم رضایت و نتیجه‌گیری تیم

گزارش برنامه ۹۰: در سال ۹۷ هشت رقیب برای بازی‌های تدارکاتی ایران انتخاب شدند. در این بین هیچکدام در جمع ۲۰ تیم برتر دنیا نبودند. بعد از مدتی تیم لیبی از بازی با ایران انصراف داد و فدراسیون فوتبال تیم سیرالئون را جایگزین آن کرد. این تیم طی دو سال گذشته نه رئیس فدراسیون نه تیم ملی و نه سرمربی داشته است. بعد بازی با این تیم بی کیفیت، آنها اعلام کردند حاضر نیستند ایران را بدون گرفتن پول ترک کنند. بالاخره بعد از دریافت پول ایران را ترک کردند. نکته جالب آنجا بود که پس از چند روز رئیس فدراسیون وقت سیرالئون اعلام کرد: آن تیمی که به ایران آمد تیم ملی سیرالئون نبود. سؤال اینجاست که چه کسانی از این بازی سود بردند!؟

- واسطه‌گری برای ورود بازیکنان نالایق
- رفتن به سطوح بالاتر به وسیله پول
- وارد کردن بازیکنان بی کیفیت

محسن بیاتی نیا: اول باید بدونیم منظور ما از بازیکن بی پول چیه: ۱. ما از بازیکن پول می‌گیریم و میاریم داخل کاردو. یک بازیکن را قرارداد می‌بندیم و پول او را نمی‌دهیم که در هر دو صورت حق بازیکن ضایع می‌شود.

۲ سال پیش بازیکن خارجی میاد به راه آهن و ۷۰ تا ۱۰۰ هزار دلار قرارداد می‌بندد، یک هفته پس از تمرین با تیم، ایران را بدون اطلاع ترک می‌کند، و پس از شکایت از راه‌آهن به فیفا، این تیم محروم از نقل و انتقال می‌شود. سؤال اینجاست که این ۷۰ تا ۱۰۰ هزار دلار چی شد!!

دلال‌هایی می‌اومدن و برای وارد کردن بازیکن ۱۰ تا ۲۵ میلیون پیشنهاد مالی به من می‌دادند.

شرط بندی

پیش‌بینی بازی و شرط
کردن آن به وسیله
پول‌های ریز و درشت

محسن بیاتی نیا: شرط‌بندی بدتر از دلالتی است. در دلالتی از بازیکن پول می‌گیری و به نسبت توانایی از او بازی می‌گیری. به من گفتند بازیکن ۱۰ هزار تومان می‌داشته و ۱۰ برابر آن را بر روی باخت تیم خود شرط می‌بسته. و او کاری نمی‌کرد که در دقایق ابتدایی تعویض شود بلکه در دقیقه ۸۵ توپ را با دست به مانند بازیکن والیبالی می‌زد و سبب پنالتهی برای تیم حریف می‌شد.

بازیکن تیم من توپ را با دست می‌زد و این کار را به خاطر ۱۰۰ هزار تومان انجام می‌داد. دلیلش آن بود که ۱۵ میلیون با تیم قرارداد می‌بست اما پول او را نمی‌دادند و همین امر سبب این کار میشد. وقتی بازیکن در دقیقه ۸۵ به خاطر ۱۰۰ تومان پنالتهی می‌دهد، مربی چه کار کنه!!

بیانی

خرید بازیکنان حریف
قبل از بازی

سیف الله پور مدیر تیم بادران تهران: تیم ما در مقابل خونه به خونه بازی داشت و آقای هژبری سر دبیر خبرورزشی و آقای یکتا از مسئولان تیم مازندران به اتفاق یک مدیر عامل به خدمت آقای غیائی، عسگری و اصفهانیان در کمیته داوران رفتند و گفتند که قراره فردا بین دقایق ۳۷-۴۲ اتفاقی در بازی رخ دهد. کمیته داوران اعلام می‌کنند که داوران را تغییر می‌دهند اما این تغییر رخ نمی‌دهد. و در بازی دقیقه ۳۸ پنالتهی اتفاق می‌افتد. موعود بنیادی فر (داور بازی): صحنه پنالتهی درست بود و این وصله‌ها به جامعه داوری نمی‌خوره و این ادعاها صحیح نیست.

فساد مالی ناشی از حضور افراد غیرورزشی

مالکان ثروتمند
غیرفوتبالی

گزارش برنامه ۹۰: از سال‌ها قبل پولدارها به سمت فوتبال آمدند و کارهای زیادی را انجام دادند. هدایتی در استیل آذین، شهرام و علی شفیعی در استقلال خوزستان، مهدی پرهام در نساجی، سیروس محجوب در ملوان، زنوزی در گسترش فولاد، جهانیان در نفت تهران، عباسی در سپاه جامگان، صنیعی فر در نساجی و اتفاقاتی که رقم خورد و همه شاهد حضور و عملکرد آنان بوده‌اند. آیا آنها برای کار خیر به فوتبال آمدند؟! یا برای نشان دادن خود و معروفیت؟! آیا برای آنها بدنامی بهتر از گمنامی است!؟

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نقش رسانه‌های جمعی در اطلاع‌رسانی، شفاف‌سازی و فرهنگ‌سازی، در کنترل فساد در جامعه به ویژه در حوزه ورزش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. هدف از این پژوهش، بررسی میزان پوشش رسانه‌ای فساد در فوتبال بود که با توجه به محتوای برنامه تحلیلی و انتقادی نود، این برنامه به صورت موردی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های این پژوهش نشان داد محتوای آیت‌های پخش شده برنامه نود و کدهای مستخرج از آنها را می‌توان در قالب هفت مقوله رفتار غیراخلاقی هواداران، ترویج خرافات، فساد در مدیریت، دلالتی، شرط‌بندی، تبانی و فساد مالی دسته‌بندی کرد.

اولین مقوله شناسایی شده، رفتار غیر اخلاقی هواداران ورزشی بود که یکی از موضوعاتی است که هر ساله در برنامه

نود به آن پرداخته می‌شد و همواره یکی از معضلات مهم استادیوم‌ها و فوتبال کشور محسوب می‌شود. رفتار نامناسب هواداران در ورزشگاه‌های اکثر استان‌های کشور، سالانه علاوه بر بروز رفتارهای غیراخلاقی و غیرفرهنگی، سبب خسارات مالی و جانی نیز می‌گردد. در این پژوهش، با تحلیل آیت‌های مرتبط با این موضوع پنج کد اولیه: فحاشی هواداران، خشونت کلامی، خشونت غیرکلامی، خشونت قومیتی و خانوادگی نبودن فضای ورزشگاه‌ها استخراج شدند. به عنوان نمونه، این مقوله در یکی از آیت‌های برنامه بیست و سوم (در تاریخ ۱۸ دی ۱۳۹۶) و در گفتگویی با یک کارشناس جامعه‌شناسی پیرو خشونت، فحاشی و رفتار نامناسب تماشاگران ورزشی و مشکلات فرهنگی و اجتماعی مؤثر در رفتار نادرست هواداران در ورزشگاه‌ها مورد بررسی قرار گرفت که بخشی از محتوای

مربیان و فوتبالیست‌های حرفه‌ای، پیروی کورکورانه برخی از آنها از فوتبالیست‌های غربی و قالب شدن تدریجی هنجارهای غربی، سستی بنیان‌های مذهبی و عقیدتی برخی از آنان و نیز کم‌توجهی به ترویج فرهنگ اسلامی، فاصله گرفتن از روحیه پهلوانی و عدم ارائه الگوهای مناسب به ورزشکاران، باعث ایجاد نوعی بی‌هویتی و بروز زمینه‌های آلودگی اقتصادی و اخلاقی شده است تا جایی که تعدادی از مربیان و بازیکنان به خرافه‌گرایی از جمله سحر و جادو روی آورده‌اند. عدم توجه به حل این مسأله باعث ترویج خرافه‌پرستی در بین جوانان، به ویژه هواداران تیم‌هایی می‌گردد که به استفاده از چنین مقولاتی شهرت دارند (شفیعی و افروزه، ۲۰۱۸). مشکل اصلی در این باره آسیب‌هایی است که از اندیشه‌های انحرافی و خرافی بر پیکر دین و باورهای اعتقادی سالم و متعادل وارد می‌کند و انگیزه‌ها و محرک‌های سالم و افراد را تخریب می‌نماید و حتی ممکن است خسارات جبران‌ناپذیری به جامعه مدنی و کشور وارد نماید. زارع و حیدری‌نژاد (۲۰۱۸) استفاده از رسانه‌های جمعی را یکی از مهم‌ترین راهبردها در کاهش خرافات می‌دانند و معتقدند این رسانه‌ها می‌توانند با اطلاع‌رسانی و آگاهی، فرهنگ‌سازی و مشارکت نقش مهمی در کاهش رفتارهای خرافی در فوتبال کشور داشته باشند.

مقوله فساد در مدیریت با عملکرد مدیران فوتبال طی سال‌های اخیر بیشتر معنا پیدا می‌کند. موضوعی که در برنامه سی و دوم برنامه نود در تاریخ ۱۳ فروردین ۱۳۹۷ به طور مفصل بررسی شد. بحث‌های داغ و پرتنش که هر هفته و در هر برنامه همراه کارشناسان و مخاطبان برنامه نود بود و چالش‌هایی که به واسطه رسانه‌ای شدن برخی از مسائل، گریبان‌گیر مدیران ورزشی می‌شد. در این زمینه، موضوعی که بیشتر در برنامه نود بدان پرداخته شده، عملکرد فدراسیون فوتبال ایران در بهبود عملکرد تیم ملی فوتبال ایران بود. انتخاب حریفان نه چندان قدرتمند، اردوهای آمادگی نامناسب، قراردادهای نامعلوم با اسپانسرهای ورزشی و لباس‌های بی-کیفیت تیم ملی از جمله عواملی است که مخاطبان و کارشناسان و طرفداران فوتبال را به پرسش و پاسخ‌های زیادی وا می‌دارد. در جدول (۱) یافته‌های در بخش مقوله فساد، نمونه‌ای از این مباحث گزارش شده است. با توجه به این که فدراسیون فوتبال و اکثر باشگاه‌های کشور از منابع مالی دولتی و مراکز نیمه‌دولتی و عمومی استفاده می‌کنند، یکی از مهم‌ترین دلایل وجود فساد در فوتبال ایران را می‌توان عدم شفافیت در هزینه‌کرد این منابع مالی آن دانست (شفیعی و افروزه، ۲۰۱۸). گسترش فساد اداری و مالی در سازمان‌های ورزشی، عواقبی از

آن در جدول (۱) ذکر شده است. رفتار غیر اخلاقی هواداران ورزشی امروزه در بسیاری از ورزشگاه‌ها و همچنین صفحات مجازی یکی از معضلات مهم جامعه ورزش است که این مورد، در ورزش فوتبال بیشتر از سایر ورزش‌ها در کشور به چشم می‌خورد. ورزشگاه‌های فوتبال به محل مناسبی برای بدآموزی، بدزبانی و دشنام تعدادی از تماشاگرها تبدیل شده تا جایی که بسیاری از خانواده‌ها مانع حضور فرزندان خود در این محیط می‌شوند. کاهش فاحش تماشاگران در استادیوم‌های ورزشی به هنگام مسابقات، یکی از دلایل اثبات این قضیه است. از طرفی سابقه امر ثابت کرده که از سوی فدراسیون اراده قاطعی برای برخورد مناسب با ناهنجاری‌های فوتبال وجود ندارد، حتی این گمانه نیز وجود دارد که برخی از مدیران آن فدراسیون، خود نیز در وقوع برخی از این ناهنجاری‌ها مشارکت دارند. عدم برخورد منصفانه با پدیده‌های ضدفرهنگی و ضداخلاقی، شرایط دشواری برای قشر جوان به وجود آورده تا جایی که عده زیادی معتقدند در بعضی از مفسده‌ها، تشکیلاتی بوده و معتقد به وجود مافیا هستند. بنابراین، با پوشش خبری مناسب و ساخت برنامه‌های تحلیلی برای واشکافی این معضل و استفاده مسئولان از توصیه‌های کارشناسان و شواهد پوشش‌یافته در برنامه‌های ورزشی، می‌توان گامی مؤثر جهت رفع این مشکل از فوتبال کشور برداشت.

مقوله ترویج خرافات، بیشترین آیتیم و زمان پخش شده در برنامه شانزدهم و مورخ ۲۲ آبان ۱۳۹۶ را به خود اختصاص داده بود؛ یکی از پرمخاطب‌ترین موضوع‌هایی که با گزارشات زیاد و گفتگو با بازیکنان، مربیان و همچنین جادوگران در برنامه ۹۰ صورت گرفت. بحث‌هایی که برای مخاطبان ابتدا غیرقابل باور است اما سپس سبب تعجب و تأمل بسیار می‌گردد. جادوگری، سحر، طلسم، بازی‌خوانی و اتفاقاتی که پیرو این موضوع، بحث داغ و نگیز این برنامه بود. پس از تحلیل آیتیم‌های متفاوت و گفتگوهای صورت گرفته می‌توان به نقش پررنگ جادوگری و انواع مختلف آن در بازی‌های رسمی فوتبال به خصوص لیگ‌های دسته اول و دوم اشاره کرد. مسئله‌ای که نشان داد نه تنها این امر طرفداران زیادی را دارد، بلکه به عنوان عنصر مؤثر در فعالیت‌های ورزشی و مسابقات از آن استفاده می‌شود. نمونه‌ای از مصداق‌های موجود در گفتگوها و نظرات کارشناسانه در جدول (۱) آمده است. خرافات و جادو در سال‌های اخیر در فوتبال ایران رواج یافته و بسیاری از فوتبالیست‌ها بر این باورند که انجام برخی از تشریفات می‌تواند در نتیجه مسابقاتی که در آن حضور دارند، نقش بسیار مهمی داشته باشد (زارع و حیدری‌نژاد، ۲۰۱۸). شهرت و ثروت بالای

به درون تیم‌های ورزشی و بازیکنان حرفه‌ای رسیده است. بازیکنانی که با دریافت پول‌های کلان یا شرکت در یک رقابت شرط‌بندی با هزینه‌های بسیار زیاد تن به عملکرد بسیار ضعیف برای تیم‌هایی که موظف به اجرای بهترین عملکرد در آن هستند می‌دهند. امروزه رشد چشمگیر فعالیت شرط‌بندی بازیکنان، مربیان و سایر اعضای تیم‌ها را تحت تأثیر خود قرار داده است. این پدیده باعث شده تا عده‌ای برای برنده شدن در شرط‌بندی‌ها به تبانی با برخی بازیکنان و داوران روی آورند. این پدیده منفی، عمدتاً از طریق سایت‌های شرط‌بندی و همچنین فروش اوراق پیش‌بینی نتایج مسابقات داخلی و خارجی صورت می‌پذیرد. بدیهی است، نقش شرط‌بندی در نتایج ورزشی تأثیرگذار بوده و در این خصوص، علاوه بر برخی از بازیکنان، تعدادی از داوران نیز می‌توانند با باند‌های شرط‌بندی در تغییر نتایج تیم‌ها تأثیرگذار باشند که نمونه‌ای از آن در باخت تراکتورسازی در مقابل سپیدرود در مسابقات لیگ ۱۳۹۸ و مطرح شدن ماجرای سایت شرط‌بندی همسر دروازه‌بان تیم تراکتورسازی بود. به هر حال، به دست آوردن سود بیشتر از فوتبال تجاری، شبکه‌های شرط‌بندی ورزشی آنلاین به عنوان ابزارهای جدید برای تبانی، تبدیل شده‌اند، به طوری که این دو مقوله کاملاً به یکدیگر پیوند خورده‌اند.

مقوله تبانی مانند سایر مقوله‌های مرتبط با فساد از موضوع‌هایی است که توسط رسانه‌های جمعی به بحث و گفتگو پرداخته می‌شود. مسئله‌ای که همیشه شائبه و شایعه‌های زیادی را در طول برگزاری مسابقات ورزشی و به خصوص ورزش فوتبال به همراه دارد. در برنامه سی و چهارم برنامه نود مورخ ۳ اردیبهشت ۱۳۹۷ به نمونه‌ای از این شائبه‌ها پرداخته شد که مربوط به بازی دو تیم خونه به خونه بابل و بادران تهران بود و حواشی زیادی را به دنبال داشت. شکست تیم‌ها به شکل مبتدیانه، از دست دادن موقعیت‌های مسلم گلزنی، عملکرد بسیار ضعیف داوران همگی از موارد ایجاد شائبه در ارتباط با مقوله تبانی می‌باشد. کدهای مشخص شده در این مقوله، یعنی خرید بازیکنان حریف قبل از بازی، پیشنهاد مالی به داور، طبیعی و عادی نبودن عملکرد بازیکنان در بازی از جمله مواردی هستند که هر چند اثبات آنها بسیار مشکل است، اما به طور مرتب از طرف اصحاب ورزش و رسانه مطرح و مورد ادعا قرار می‌گیرند. آنچه مسلم است وجود تبانی و عدم پیگیری و تلاش برای کنترل آن، به روح و فلسفه ورزش آسیب جدی خواهند رساند و باعث از دست رفتن مخاطبان میلیونی فوتبال کشور و خالی شدن صندلی‌های ورزشگاه‌ها خواهد شد.

جمله سلطه سرمایه‌داری در ورزش، نقض فلسفه ورزش، کاهش انگیزه کارکنان و ورزشکاران، کاهش تعداد هواداران، تماشاگران و بینندگان تلویزیونی و در نتیجه از دست رفتن حامیان مالی را در پی دارد (نجفی و همکاران، ۲۰۱۲). بنابراین، علنی‌سازی و اطلاع‌رسانی عموم از چنین تخلفاتی راهکاری مؤثر در راستای کاهش آنها خواهد بود. در نتیجه، پوشش رسانه فساد مدیریتی و ساختاری در ورزش، می‌تواند به شفاف‌سازی فعالیت‌های مدیران و ایجاد رویه‌ها و قوانین استاندارد برای برخورد با هرگونه تخلف منجر گردد.

دلالی، موضوعی که امروزه یکی از بزرگترین معضلات فوتبال کشور می‌باشد که به وسیله آن سالانه بسیاری از استعداد‌های فوتبالی را قربانی خود می‌کند و در جهت مقابل بسیاری از افراد نالایق را به آنچه که استحقاق آن را ندارند، نزدیک می‌کند. در قسمت سی و چهارم برنامه نود، مورخ ۳ اردیبهشت ۱۳۹۷ گزارشی تهیه و با بازیکنان و کارشناسان در ارتباط با مقوله دلالی گفتگو شد. مربیان و کارشناسان زیادی پیرو این مسئله مباحثی را ارائه دادند که نمونه‌ای از مصادیق دلالی از زبان محسن بیاتی‌نیا بازیکن سابق فوتبال در جدول (۱) آمده است. مهم‌ترین کدهای موجود در این مقوله شامل واسطه‌گری برای ورود بازیکنان نالایق، رفتن به سطوح بالاتر به وسیله پول و وارد کردن بازیکنان بی‌کیفیت بود که نشان از فساد مربی دارد که در حوزه فوتبال کشور وجود دارد. دلالی، مسئله بسیار مهمی که می‌تواند نقش مؤثری در عدم رشد و شکوفایی و کاهش انگیزه مشارکت افراد مستعد داشته باشد. از طرف دیگر، درآمدهای کلان این افراد، محرک و مشوق حضور بیشتر و پررنگ‌تر آنان در عرصه فوتبال است. بنابراین، با رسانه‌ای کردن دلالی و معرفی دلالان، شاهد دگرگونی در ساختار رشته‌های مختلف ورزشی و برقراری شایسته‌سالاری خواهیم بود.

شرط بندی یکی دیگر از موضوع‌های مورد بحث و معضلات حال حاضر ورزش و فوتبال کشور است. در پژوهش حاضر، این مقوله با کد مشخص پیش‌بینی بازی و شرط کردن آن به وسیله پول‌های ریز و درشت شناسایی شد و نمونه‌ای از مباحث گزارش‌های مربوط به آن در جدول (۱) آورده شده است. شرط‌بندی، مسئله‌ای که وسعت زیادی پیدا کرده و تقریباً تمام رده‌های سنی را در انجام این کار به خود درگیر کرده است. برگه‌های شرط‌بندی و سایت‌های بی‌شمار مرتبط با عمل شرط‌بندی امروزه اتفاقات زیادی را رقم می‌زند. زمانی این معضل نگرانی‌های بسیار زیادی را به وجود آورده است که کار

بازیکنان و مربیان گران قیمت می‌شود و برای مدتی با کسب محبوبیت و اثبات نام خود فعالیت می‌کنند و سپس به تدریج یا فاصله گرفته یا شاهد بدهکاری‌های کلان آنها هستیم، اما پرسش اصلی آنجایی است که در رابطه با چگونگی حضور آنها و عدم نظارت بر فعالیت‌های آنها مطرح می‌شود. همچنین حضور شرکت‌های بزرگ به عنوان حامیان مالی تیم‌ها و یا رقابت‌های فوتبال کشور، سود هنگفت و غیرشفاف آنان از مشارکت هواداران در مسابقات و حمایت‌های پیامکی و چرخه‌های مالی قابل تأمل در این بخش، از دیگر مواردی است که لزوم بررسی هر چه بیشتر آنها احساس می‌شود.

ارائه راهکارهای اجرایی

رسانه‌ها و اصحاب رسانه یکی از ابزارهای کنترل قوی در بحث کنترل فساد در حوزه‌های مختلف اجتماعی و به ویژه ورزش محسوب می‌شود. نقش انکارناپذیر آنان در شفاف‌سازی و همگانی کردن تخلفات و انحرافات موجود در حوزه ورزش، آنان را به توانمندسازی تبدیل می‌کند که می‌توانند نقش چشم‌گیری در عرصه مقابله با فساد و ویژه فساد ساختاریافته داشته باشند. با توجه به پرمخاطب بودن رادیو و تلویزیون نسبت به رسانه‌های چاپی و گاه‌برخط، صدا و سیما با ساخت و تهیه برنامه‌های انتقادی و تحلیلی بیشتر می‌تواند گام‌های مؤثری در پیشگیری از فساد و تخلف در ورزش و به ویژه رشته پرطرفدار و درآمدزای فوتبال داشته باشد.

مشخص بودن نتیجه بازی، هیجان رقابت را کاهش می‌دهد و انگیزه حضور و مشارکت هواداران را از بین می‌برد، اما به دلیل سستی اثبات آن، متأسفانه رسانه‌های ورزشی ادعاهای مطرح شده مربوطه را کمتر پیگیری کرده و تلاش چندانی برای اثبات آن به عمل نمی‌آورند.

آخرین مقوله شناسایی شده در این زمینه که در برنامه بیست و یکم مورخ ۴ دی ۱۳۹۶ به طور کامل مورد بحث و بررسی قرار گرفت، فساد مالی ناشی از حضور افراد غیرورزشی بود. یکی دیگر از دلایل مهم ایجاد فساد در فوتبال ایران، استفاده از چهره‌های سیاسی بدون سابقه ورزشی و به ویژه سابقه فوتبالی و یا استفاده از چهره‌های غیرسیاسی اما بدون سابقه فوتبالی و ناتوان از جهت مدیریتی، در رأس فدراسیون فوتبال و یا باشگاه‌های کشور است. استفاده از مربیان و بازیکنان و کادر فنی، به حاشیه رانده می‌شوند و عدم آگاهی از جزئیات و فضای این ورزش، سبب انتصابات نادرست و عملکرد ناصحیح مالی به ویژه عقد قراردادهای غیرواقعی و ظاهری اما در حقیقت قراردادهای میلیاردی و سوء استفاده‌های مختلف شده است که نتیجه آن حیف و میل سرمایه عمومی کشور و بروز فساد بوده است (شفیعی و افروزه، ۲۰۱۸). حضور مالکان ثروتمند در فوتبال کشور ریشه قدیمی دارد و در سال‌های اخیر تا به حال شاهد نمونه‌های زیادی از آنها بوده‌ایم. کسانی که با نامی ناشناخته می‌آیند و با نامی آشنا از صفحه فوتبال کشور فاصله می‌گیرند. هزینه‌های کلانی که به هر نحوی خرج خرید

References

- Boniface, P., Lacarriere, S., Verschuuren, P., & Tuaillon, A. (2012). International Journal of Sport Finance, 7(2), 99-116.
- Gorse, S., & Chadwick, S. (2010). Conceptualising corruption in sport: Implications for sponsorship programmes. The European Business Review, volume July/August <http://www.europeanbusinessreview.com/?p=1973>
- Gurian, H. (2011) Investigating the Impact of Media on the Social Responsibility of Government Organizations. Journal of Media Reaserch, 6(12), 133-149. (Persian)
- Forrest, D. (2012). The threat to football from betting-related corruption.
- Dousti, M., Tahery, A., & Darvishi, A. (2018). Corruption in Football of World in 21st Century. Journal of Physical Fitness, Treatment & Sports. 2(2), 1-6. (Persian)

- 6.Henne, K. (2015). Reforming global sport: Hybridity and the challenges of pursuing transparency. *Law & Policy*, 37(4), 324-49.
- 7.Hill, K. Q. (2003). Democratization and corruption—systematic evidence from the American states. *American Politics Research*, 31(6), 613-631.
- 8.Khabiri, M. (2003). Comparing the situation with the criteria of UEFA's professional football league clubs and clubs from the countries of Japan, South Korea, UAE and Turkey. reported the research project. Institute of Physical Education and Sport Sciences, Ministry of Science, Research and Technology. (Persian)
- 9.Maennig, W. (2008). Corruption in international sports and how it may be combated. *International Association of Sports Economists & North American Association of Sports Economists*, Working Paper Series, 8-13.
- 10.Masters, A. (2015). Corruption in sport: From the playing field to the field of policy. *Policy and Society*, 34(2), 111-23.
- 12.Maennig, W. (2005). Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures. *European Sport Management Quartely*, 5(2), 187-225.
- 13.Najafi Kaloni, M., Goodarzi, M., Farahani, A., & Esmacili Bidhendi, H. (2012). Factors affecting the incidence of corruption in sport organizations (study of corruption in the Islamic Republic of Iran football federation). *Journal of Sport Management*, 14, 109-22. (Persian).
- 14.Razaghi, M.E., Ramzani-nejad, R., & Ghasemi, M. (2015). A Study of Factors Affecting Administrative Corruption in Football. *Journal of Ne Tend Sport Management*, 2(7), 41-52. (Persian)
- 15.Shafiee. Sh., & Afrouzeh. H. (2018). Identifying and Determining the Factors Affecting the Incidence of Corruption in Iran's Football. *Sport Management Studies*, 10(47), 39-66. (Persian). Doi: 10.22089/smrj.2017.3307.1653
- 16.Yousefi, B., & Naseri, A. (2019). Analysis of Iran's Sports Corruption Activities Using the TASP Model. *Jurnal of Communication Management in Sports Media*, 6(23), 23-38. (Persian)
- 17.Zare, A., & Heydari Nejad, S. (2018). Relationship the Role of Mass Media on Superstitious Behaviors of among Football Players. *Jurnal of Communication Management in Sports Media*, 5(18), 15-28. (Persian)
- 18.Zare, A., Heydari Nejad, S., Shirali, R. (2016). The Impact of Mass Media on the Control of Corruption in Football. *Jurnal of Communication Management in Sports Media*, 3(12), 11-24. (Persian)